

Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą

Zespół Szkół Specjalnych Nr 23 im. Janusza Korczaka

ul. Legionów 54, 42-202 Częstochowa

Tel. 34 324-18-38, kom. 798 311 210;

e-mail: scwew.czestochowa@gmail.com

Kontekst prawny rozwoju edukacji włączającej

Wybrane dokumenty międzynarodowe

Ważniejsze dokumenty międzynarodowe dotyczące praw człowieka

▶ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948)

Art. 7

Wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo, bez jakiegokolwiek różnicy, do jednakowej ochrony prawnej. Wszyscy mają prawo do jednakowej ochrony przed jakąkolwiek dyskryminacją, będącą pogwałceniem niniejszej Deklaracji i przed jakimkolwiek narażeniem na taką dyskryminację

- ▶ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966)

Art. 26

Wszyscy są równi wobec prawa i są uprawnieni bez żadnej dyskryminacji do jednakowej ochrony prawnej. Jakakolwiek dyskryminacja w tym zakresie powinna być ustawowo zakazana oraz powinna być zagwarantowana przez ustawę równa dla wszystkich i skuteczna ochrona przed dyskryminacją (...)

- ▶ Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych (1982) - przyjęty na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ,

- ▶ **Konwencja o Prawach Dziecka (1989)** - inicjatorem prac nad Konwencją była Polska

art. 23 ust. 1

Państwa-Strony uznają, że dziecko psychicznie lub fizycznie niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

Podsumowanie

za: P. Przybysz, 1997, dokument elektroniczny,
http://idn.org.pl/sonnszz/prawa_niepelnosprawn1.htm

- ▶ Osoby niepełnosprawne są beneficjentami wszystkich praw, które przysługują osobom pełnosprawnym.
- ▶ Nie ma potrzeby deklarowania w szczególny sposób, że osobom niepełnosprawnym przysługują takie prawa człowieka, jak np. prawo do życia czy do pracy.
- ▶ Osoby niepełnosprawne mogą w praktyce napotykać na trudności w korzystaniu z niektórych praw - w związku ze swymi trudnościami. Rzeczywiste zagwarantowanie praw człowieka wymaga stworzenia mechanizmów wyrównania szans osób niepełnosprawnych.
- ▶ Osoby niepełnosprawne powinny korzystać z pewnych szczególnych praw, swoistych dla tej grupy społecznej - po to, aby mogły w takim samym stopniu korzystać z praw przysługujących wszystkim ludziom.

- ▶ Informowanie o przysługujących osobom niepełnosprawnym prawach, świadczeniach i usługach jest pierwszym i niezbędnym krokiem do wyrównywania szans.

Dwa kluczowe pojęcia w zakresie realizacji praw osób z niepełnosprawnością

- ▶ zakaz dyskryminacji
- ▶ wyrównywanie szans

Międzynarodowe dokumenty, ważne dla działań w zakresie edukacji osób z niepełnosprawnością

- ▶ Deklaracja Praw Osób Niepełnosprawnych (1971)
- ▶ Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (1993)

Zasada 6, dotycząca edukacji:

„Państwa powinny uznać zasadę równych szans edukacyjnych - na poziomie podstawowym, średnim i wyższym dla dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnościami - organizowanych w warunkach integracji.

Powinny one zagwarantować, by edukacja osób niepełnosprawnych stanowiła Integralną część systemu oświaty”

▶ **Deklaracja z Salamanki „Dostęp i jakość”**, Hiszpania 7 - 10 czerwca 1994. (UNESCO 1994):

- *każde dziecko ma fundamentalne prawo do nauki i należy dać mu szansę osiągnięcia i utrzymania odpowiedniego poziomu kształcenia,*
- *każde dziecko ma indywidualne cechy charakterystyczne, zainteresowania, zdolności i potrzeby w zakresie nauczania,*
- *systemy oświaty powinny być tworzone, a programy edukacyjne wdrażane z uwzględnieniem dużego zróżnicowania tych cech charakterystycznych i potrzeb,*
- *dzieci posiadające szczególne potrzeby edukacyjne muszą mieć dostęp do zwykłych szkół, które powinny przyjąć je w ramach prowadzenia nauczania stawiającego dziecko w centrum zainteresowania i mogącego zaspokoić jego potrzeby,*

- *zwykłe szkoły o tak otwartej orientacji są najskuteczniejszym środkiem zwalczania dyskryminacji, tworzenia przyjaznych społeczności, budowania otwartego społeczeństwa oraz wprowadzania w życie edukacji dla wszystkich. Co więcej, zapewniają one odpowiednie wykształcenie większości dzieci oraz poprawiają skuteczność, a także efektywność kosztową całego systemu oświaty.*

Deklaracja wzywa m. in. do skierowania większej uwagi na strategię wczesnego wykrywania i interwencji, a także podkreśla potrzebę zintegrowanej edukacji i kształcenia integracyjnego.

▶ **Deklaracja Madrycka** (przyjęta przez Europejski Kongres na rzecz osób niepełnosprawnych, który odbył się w marcu 2002r w Madrycie)

Ważne zapisy:

- *Dostosowanie warunków społecznych do osób niepełnosprawnych a nie odwrotnie.*
- *Podmiotowe traktowanie i niepodejmowanie decyzji za niepełnosprawnych (nic o niepełnosprawnych bez niepełnosprawnych).*
- *Osoby niepełnosprawne chcą równych szans w realizacji praw i obowiązków, a nie litości. Chcą pełnej równości we wszystkich sferach życia, nie chcą być przedmiotem działań charytatywnych.*

- ▶ **Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych,
sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.,
Dz.U. 2012 poz. 1169**

Artykuł 24 Edukacja

1. Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. W celu realizacji tego prawa bez dyskryminacji i na zasadach równych szans, Państwa Strony zapewnią włączający system kształcenia umożliwiający integrację na wszystkich poziomach edukacji i w kształceniu ustawicznym, zmierzające do:

(a) pełnego rozwoju potencjału oraz poczucia godności i własnej wartości, a także wzmocnienia poszanowania praw człowieka, podstawowych wolności i różnorodności ludzkiej,

(b) rozwijania przez osoby niepełnosprawne ich osobowości, talentów i kreatywności, a także zdolności umysłowych i fizycznych, przy pełnym wykorzystaniu ich możliwości,

(c) umożliwienia osobom niepełnosprawnym skutecznego udziału w wolnym społeczeństwie.

2. Realizując to prawo, Państwa Strony zapewnią, że:

(a) osoby niepełnosprawne nie będą wykluczane z powszechnego systemu edukacji ze względu na niepełnosprawność, a także, że dzieci niepełnosprawne nie będą wykluczane z bezpłatnej i obowiązkowej nauki w szkole podstawowej lub z nauczania na poziomie średnim,

(b) osoby niepełnosprawne będą korzystać z włączającego, bezpłatnego nauczania obowiązkowego wysokiej jakości, na poziomie podstawowym i średnim, na zasadzie równości z innymi osobami, w społecznościach, w których żyją,

(c) wprowadzane będą racjonalne usprawnienia, zgodnie z indywidualnymi potrzebami,

- (d) osoby niepełnosprawne będą uzyskiwać niezbędne wsparcie, w ramach powszechnego systemu edukacji, celem ułatwienia ich skutecznej edukacji,*
- (e) stosowane będą skuteczne środki zindywidualizowanego wsparcia w środowisku, które maksymalizuje rozwój edukacyjny i społeczny, zgodnie z celem pełnego włączenia.*

3. Państwa Strony umożliwią osobom niepełnosprawnym zdobycie umiejętności życiowych i społecznych, aby ułatwić im pełny i równy udział w edukacji i w życiu społeczności. W tym celu Państwa Strony będą podejmować odpowiednie środki, w tym:

(a) ułatwianie nauki alfabetu Braille'a, alternatywnego pisma, wspomagających (augmentatywnych) i alternatywnych sposobów, środków i form komunikacji i orientacji oraz umiejętności poruszania się, a także ułatwianie wsparcia przez rówieśników i doradztwa,

(b) ułatwianie nauki języka migowego i popieranie tożsamości językowej społeczności osób głuchych,

(c) zapewnienie, że edukacja osób, w szczególności dzieci, które są niewidome, głuche lub głuchoniewidome będzie prowadzona w najodpowiedniejszych językach i przy pomocy sposobów i środków komunikacji najodpowiedniejszych dla jednostki, a także w środowisku, które maksymalizuje rozwój edukacyjny i społeczny.

4. Aby wesprzeć realizację tego prawa, Państwa Strony podejmą odpowiednie środki w celu zatrudniania nauczycieli, w tym nauczycieli niepełnosprawnych, którzy mają kwalifikacje w zakresie używania języka migowego i/lub alfabetu Braille'a, oraz w celu szkolenia specjalistów i personelu pracujących na wszystkich szczeblach edukacji. Takie szkolenie będzie obejmować wiedzę na temat niepełnosprawności i korzystanie ze wspomagających (augmentatywnych) i alternatywnych sposobów, środków i form komunikacji, technik i materiałów edukacyjnych, w celu wspierania osób niepełnosprawnych.

5. Państwa Strony zapewnią, że osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do powszechnego szkolnictwa wyższego, szkolenia zawodowego, kształcenia dorosłych i możliwości uczenia się przez całe życie, bez dyskryminacji i na zasadzie równości z innymi osobami. W tym celu Państwa Strony zagwarantują, że zapewnione będą racjonalne usprawnienia dla osób niepełnosprawnych.

Ważne:

- ▶ Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych przyjęta została przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku.
- ▶ Państwa, które przyjęły Konwencję, zobowiązały się zapewnić włączający system kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.
- ▶ Rząd Polski podpisał Konwencję 20 marca 2007 r.
- ▶ Ratyfikacja Konwencji przez Polskę miała miejsce 6 września 2012r.

Na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych dostępna jest Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (w tym: Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych - tekst przyjazny dzieciom oraz Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w formacie easy-to-read):

<https://niepelnosprawni.gov.pl/a,53,konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

Uwaga:

Moc prawną w Rzeczypospolitej Polskiej posiada jedynie Konwencja opublikowana w Dzienniku Ustaw z dn. 25 października 2012 r., poz. 1169:

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120001169>

